

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 2.5.2007
COM(2007) 162 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD, HET EUROPEES
PARLEMENT, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET
COMITÉ VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de tenuitvoerlegging van het Actieplan inzake milieutechnologieën
(2005-2006)**

[SEC(2007) 413]

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD, HET EUROPEES
PARLEMENT, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET
COMITÉ VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de tenuitvoerlegging van het Actieplan inzake milieutechnologieën
(2005-2006)**

(Voor de EER relevante tekst)

Het wetenschappelijk bewijs is nu overweldigend: klimaatverandering is een ernstige mondiale bedreiging waarop wereldwijd met urgentie moet worden gereageerd... Als wij nu niet handelen, kunnen de totale kosten en risico's van klimaatverandering oplopen tot 20% van het BBP of zelfs meer.¹

Stern Review, 2006

De menselijke activiteit legt een dergelijke druk op de planeet dat het vermogen van de aardse ecosystemen om de toekomstige generaties te dragen niet langer gewaarborgd is... 60% van de ecosysteemdiensten van de wereld is er op achteruitgegaan of wordt op niet-duurzame wijze geëxploiteerd...²

Millennium-ecosysteemevaluatie van de VN, 2005

De ecologische voetafdruk van de mensheid overstijgt de regeneratiecapaciteit van de wereld momenteel met ongeveer 25%.... In de afgelopen 20 jaar hebben wij de capaciteit van de aarde om onze levensstijl in stand te houden onophoudelijk overschreden en daaraan moet een einde komen. Wij moeten onze consumptie in evenwicht brengen met de capaciteit van de aarde om zich te herstellen en ons afval te absorberen. Als wij dat niet doen, lopen wij het risico van onomkeerbare schade.³

WWF, Living Planet Report, 2006

1. ECO-INNOVATIE VOOR GROEI, WERKGELEGENHEID EN MILIEU

Oprukkende milieubedreigingen

De milieubedreigingen rukken op, sneller dan oorspronkelijk verwacht. We kunnen deze bedreigingen nog tegengaan als we nu optreden. Er is systematische en samenhangende actie op Europees en mondiaal niveau nodig. De vraag is: "Hoe kunnen wij op de meest doeltreffende en tijdige wijze optreden?" Wij *kunnen* dit doen op een manier die de economische groei ondersteunt. Door gebruik te maken van de juiste hulpmiddelen om *innovatie* te bevorderen, kunnen wij een antwoord bieden op de uitdagingen waarvoor wij staan. Europa is goed geplaatst om hierbij het voortouw te nemen.

---

¹ Stern Review: the Economics of Climate Change.

² Millennium Ecosystem Assessment.

³ Living Planet Report 2006.

Eco-innovatie biedt oplossingen en kansen

Om vooruit te gaan, moeten wij onze industriële processen, producten en handelspraktijken opnieuw bekijken. Wij hebben behoefte aan eco-innovatie en milieutechnologieën⁴ om de vereiste grote sprongen voorwaarts te maken. Technologie kan nu bijdragen tot de oplossing. Ons uiteindelijke doel is dat eco-innovatie alle industrietakken doordringt. Dan kunnen wij de talrijke milieu-uitdagingen aan die wij vandaag op onze weg vinden. Via passende maatregelen, b.v. financiële steun of regulering, kunnen wij eco-innovatie ondersteunen en de marktkrachten sturen naar een economie aan de wereldtop, die zowel concurrerend als groen is.

Eco-innovatie is nu een hoeksteen van de EU-strategie

In de vernieuwde Lissabon-strategie van de EU wordt van de milieutechnologieën gesteld dat zij "beschikken over een aanzienlijk economisch, ecologisch en werkgelegenheidspotentieel"⁵. Op de Voorjaarsraad 2006 is steun uitgesproken voor een "krachtige bevordering en verspreiding van eco-innovaties en milieutechnologieën"⁶. In de hernieuwde EU-strategie voor duurzame ontwikkeling krijgt het ETAP (Environmental Technologies Action Plan - Actieplan inzake milieutechnologieën) een vooraanstaande plaats om klimaatverandering, schone energie en duurzame consumptie en productie aan te pakken⁷. Het geplande Europese Instituut voor Technologie zal naar verwachting hoge prioriteit geven aan de uitdagingen op milieugebied⁸.

Het voorzitterschap van de Raad onderstreept de noodzaak van eco-innovatie

Het belang van eco-innovatie is ook erkend door het voorzitterschap van de Raad. Tijdens het voorzitterschap van het VK en van Oostenrijk werden eco-innovatie en milieutechnologieën naar voren geschoven als instrumenten voor groei en werkgelegenheid. Het Finse voorzitterschap heeft een lans gebroken voor "een nieuwe generatie milieubeleidslijnen", gebaseerd op eco-efficiëntie en eco-innovatie⁹. Het huidige Duitse voorzitterschap roept op tot een "new deal" voor het milieu, de economie en de werkgelegenheid¹⁰.

Rapportering over de voortgang en prioriteiten voor de toekomst

ETAP is het EU-actieplan inzake milieutechnologieën¹¹ **ter bevordering van eco-innovatie en de invoering van milieutechnologieën op grote schaal**. Het in 2004 van start gegane actieplan behelst acties op Europees niveau, in de lidstaten en door de betrokken partijen. Een eerste verslag is in 2005 gepubliceerd¹². In het huidige verslag:

- worden trends en ontwikkelingen geschetst;

---

⁴ Met eco-innovatie wordt bedoeld elke innovatie die gunstig is voor het milieu; daaronder vallen technologische innovatie, procesinnovatie en bedrijfsinnovatie.

⁵ COM(2005) 330 def.

⁶ Raad 7775/06.

⁷ Raad 10117/06.

⁸ ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html.

⁹ Conclusies van het Voorzitterschap, juli 2006 Turku, Finland.

¹⁰ Ecological Industry Policy, Memorandum for a "New Deal", Duits ministerie van Milieuzaken (2006).

¹¹ COM (2004) 38 def.

¹² COM(2005) 16 def.

- wordt de voortgang bij de tenuitvoerlegging van het plan omschreven;
- worden de prioritaire gebieden voor toekomstige actie afgebakend.

2. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Eco-innovatie en eco-regulering

Het potentieel van de Europese bedrijfswereld om in milieuvriendelijke zin te innoveren wordt onderschat. Uit de feiten blijkt duidelijk dat goed opgezette milieuwetgeving wel degelijk werkt als een sterke stimulans voor innovatie en milieuvriendelijke technologieën, die op hun beurt bedrijven kunnen helpen om aanzienlijke besparingen te realiseren¹³. Een volledige tenuitvoerlegging van de EU-wetgeving zoals de richtlijn betreffende ecologisch ontwerp, de IPPC-richtlijn, de WEEE-richtlijn (afval van elektrische en elektronische apparaten) en de RoHS-richtlijn (beperking gevaarlijke stoffen), zal de komende jaren een nieuwe spoorslag geven aan de eco-innovatie.

Eco-industrieën dragen bij tot de economie van en werkgelegenheid in de EU

De Europese eco-industrieën hebben nu nog een vrij klein maar snel groeiend aandeel in de EU-economie; zij zijn goed voor 2,1% van het BBP van de EU¹⁴. Eco-industrieën zijn onder meer: luchtverontreinigingsbeheersing, afvalwaterbeheer, beheer van vaste afvalstoffen, bodemsanering, hernieuwbare energiebronnen en recycling. Eco-industrieën en -diensten zorgen voor 3,5 miljoen voltijdse banen. Ongeveer 75% daarvan bevindt zich in arbeidsintensieve sectoren zoals het afvalwaterbeheer en het beheer van vaste afvalstoffen.

Sterke groei

Er is een sterke groei in een aantal sectoren in Europa en wereldwijd. Het geïnstalleerde windvermogen is in de afgelopen vijf jaar met 20 tot 25% toegenomen¹⁵. De mondiale markt voor fotonvoltaïsche cellen zal naar verwachting in de toekomst met 25 tot 35% groeien¹⁶, terwijl de afvalwaterzuiveringssector volgens de prognoses in de komende tien jaar jaarlijks met 6% zal groeien¹⁷. De sector van de recycling van vaste afvalstoffen is in de periode 2000-2004 jaarlijks met 4,5% in omvang toegenomen¹⁸.

Sterke positie op de wereldmarkt

De Europese bedrijven die betrokken zijn bij de eco-industrie bevinden zich in een sterke positie op de wereldmarkt. De EU beheerst naar raming 1/3 van de wereldmarkt voor eco-industrieën¹⁹. Uit de Dow Jones Sustainability Index blijkt dat Europese ondernemingen het meest duurzaam zijn in 13 van de 18 voornaamste economische sectoren²⁰.

¹³ Innovation Dynamics Induced by Environmental Policy (2006) en Ex-post estimates of costs to business of EU environmental legislation (2006).

¹⁴ Eco-industry, its size, employment perspectives and barriers to growth in an enlarged EU (2006).

¹⁵ *Wind Force 10* GWEC (2005).

¹⁶ *Solar Generation* EPIA (2006).

¹⁷ Environment, Innovation, Employment. Duits ministerie van Milieuzaken 2006.

¹⁸ European Business Facts and Figures 2005.

¹⁹ Analysis of the EU Eco-industries, their employment and export potential, ECOTEC (2002).

²⁰ Dow Jones Sustainability Indexes Annual Review (2006).

De investeringen nemen toe

In de jaren 2003-2006 zijn de risicodragende investeringen in schone technologieën opgelopen tot 2 miljard euro, wat neerkomt op 10% van het risicokapitaal in Europa²¹. De investeringen komen steeds meer van gevestigde ondernemingen²². In de banksector zijn de duurzame en sociaal-verantwoorde investeringen in de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen²³. Op EU-niveau heeft de Europese Investeringsbank (EIB) de 1 miljard euro belopende kredietfaciliteit 'Climate Change Financing Facility' (CCFF) opgezet.

Maar, wij moeten meer doen om de milieubaten op de gewenste schaal te realiseren

Alle bovengenoemde positieve indicatoren staan in schril contrast met die voor de staat van het milieu. Die geven aanleiding tot grote zorg, onder meer:

- de bedreigingen ten gevolge van de klimaatverandering en het niveau van de broeikasgas-emissies **Error! Bookmark not defined.** en de moeilijkheden om de Kyoto-streefcijfers van de EU te halen²⁴;
- ook al is de luchtkwaliteit in Europa gestaag verbeterd²⁵, toch blijft de luchtverontreiniging jaarlijks bijdragen tot een verlies van 750 000 levensjaren in Europa²⁶;
- de ecosystemen kalven tegen een niet-duurzaam tempo af ten gevolge van het overintensief gebruik van de natuurlijke rijkdommen²⁷.

Er is dringend behoefte aan onmiddellijke en systematische actie op grote schaal

Om een begin te maken met een betekenisvolle trendbreuk op milieugebied - binnen een relatief korte tijdsschaal – ***moeten de milieutechnologieën veel krachtiger worden ontwikkeld en veel intensiever worden verspreid op EU- en op wereldschaal.*** Eco-innovatie moet de mainstream van de Europese innovatie worden en moet de verplichte norm worden in het geheel van de economie. ***De tijd voor zelfgenoegzaamheid is voorbij.***

3. VOORTGANG BIJ DE TENUITVOERLEGGING VAN HET PLAN

De voortgang wordt afgewogen tegen de krachtlijnen van het actieplan.

3.1. MARKTKLAAR MAKEN VAN ONDERZOEKSRESULTATEN

Uitbreiding en focusering van onderzoek en demonstratie

Sinds het van start gaan van het ETAP is ongeveer 1,4 miljard euro toegewezen aan milieutechnologieprojecten onder het zesde kaderprogramma. Naar raming zal tijdens het zevende kaderprogramma tot 30% van de beschikbare begroting van 32 miljard euro gaan

---

²¹ European Cleantech Investment Report (2006).

²² Cleantech goes global, Environmental Finance (juni 2006).

²³ European SRI Study – 2006. European Social Investment Forum.

²⁴ Greenhouse gas emissions trends and projections in Europe 2006, EEA (2006).

²⁵ LRTAP Convention Emission Inventory 1990-2004, EEA (2006).

²⁶ Health Aspects of Air Pollution, WHO (2004).

²⁷ COM(2006) 216 def.

naar projecten in verband met milieutechnologieën. Die hebben onder meer betrekking op: waterstof- en brandstofcellen, schone productieprocessen, alternatieve energiebronnen, CO₂-opslag, biobrandstoffen en bioraffinaderijen, energie-efficiëntie, informatietechnologieën voor duurzame groei, schone en efficiënte transportsystemen, watertechnologieën, bodembescherming en –sanering, afvalstoffen en milieuvriendelijke materialen.

Oprichting van technologieplatforms

Er zijn reeds meer dan 30 technologieplatforms opgericht, waarvan verscheidene onder meer ook in milieutechnologieën zijn gespecialiseerd²⁸. Sommige platforms zijn voornemens een deel van hun doelstellingen na te streven met behulp van gezamenlijke technologie-initiatieven, meer bepaald door de oprichting van publiek-private partnerschappen.

Verificatie van de technologie

De werkzaamheden voor de invoering van een *verificatiesysteem voor milieutechnologieën* boeken vooruitgang. Er zijn aanwijzingen dat een gebrek aan verificatie de toegang tot nieuwe milieutechnologieën blijft belemmeren²⁹. In een aantal onderzoeksprojecten³⁰ worden momenteel de grondslagen gelegd van een verificatiesysteem voor de gebieden waterzuivering, bodemsanering en luchtverontreiniging. Tot de geplande outputs behoren onder meer protocols voor het testen van de desbetreffende technologieën. Er wordt een marktenquête uitgevoerd om de meest geschikte toepassingsgebieden te selecteren³¹. Via een proefsysteem in het kader van het LIFE-programma wordt een op 10 à 15 technologieën gebaseerd verificatiesysteem uitgetest.

Naar een Europees strategisch energietechnologieplan

Het onlangs aangenomen strategisch energietechnologieplan³² heeft tot doel de kosten van schone energie omlaag te brengen en de EU-industrie een plaats te geven in de voorste gelederen van de snel groeiende sector van de koolstofarme technologieën. In het kader van dit plan worden de technologieën geïdentificeerd waarvoor de EU middelen moet inzetten en die op een versnelde wijze moeten worden ingevoerd en veralgemeend.

3.2. VERBETERING VAN DE MARKTCONDITIES

Prestatiedoelstellingen

Er zijn studies uitgevoerd om een systeem van prestatiedoelstellingen in de EU op te zetten. Een en ander omvat een analyse van het Japanse *Top Runner*-programma³³, prestatiedoelstellingen voor productieprocessen³⁴ en proefprojecten voor de volgende productgroepen: cement, ramen, banden, mestverwerking en textiel. Op basis van deze

---

²⁸ cordis.europa.eu/technology-platforms.

²⁹ *Environmental Innovation - bridging the gap between environmental necessity and economic opportunity* (DTI 2006).

³⁰ www.promote-etv.org; www.est-testnet.net; www.eurodemo.info.

³¹ A market survey of companies on the potential of an EU wide verification system, IPTS (aangekondigd).

³² COM (2006) 847 en COM (2007) 1 def.

³³ The Top Runner Programme in Japan – its effectiveness and implication for the EU, Zweeds Milieubeschermingsagentschap (november 2005).

³⁴ Performance Targets in Production Processes, IPTS (nog niet gepubliceerd)

werkzaamheden zullen via een openbare raadpleging de beste operationele parameters voor dit systeem worden vastgelegd, inclusief de rol van milieukeuren, energie-etikettering³⁵ en productvergelijking.

Facilitering van investeringen

Belangrijke bronnen van financiering zijn momenteel:

- het kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie

Onder de pijler 'Ondernemingen en ondernemerschap' is er 433 miljoen euro toegewezen ter bevordering van eco-innovatie.

Ongeveer 228 miljoen euro zal worden toegewezen aan financieringsinstrumenten, met name de door het Europees Investeringsfonds (EIF) beheerde **Faciliteit voor Groei en Innovatie**, die geld zal investeren in risicokapitaalfondsen voor eco-innovatie, met name 205 miljoen euro voor projecten voor markttoepassing en netwerken. 728 miljoen euro zal gaan naar energie-efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen;

- de Europese Investeringsbank (EIB)

De EIB en de Commissie bereiden de oprichting voor van een gemeenschappelijk financieringsinstrument om het risico te spreiden (**Risk Sharing Finance Facility - RSFF**). De doelstelling is om de toegang tot schuldfinanciering te verbeteren voor door de particuliere of openbare sector verricht onderzoek met een hoog risicoprofiel. Er komt 2 miljard euro beschikbaar voor projecten die binnen de thema's van KP7 vallen en op basis van dit mechanisme zal de Europese Investeringsbank een waarborg kunnen verlenen voor leningen tot 10 miljard euro;

- de middelen van het Europese cohesiebeleid

Tot dusverre is ongeveer 21% van de middelen van de structuurfondsen toegewezen aan innovatieprojecten en de Commissie heeft de lidstaten ertoe opgeroepen om dit aandeel tijdens de nieuwe programmaperiode op te trekken. Eco-innovatie, hernieuwbare energiebronnen, energie-efficiëntie en schoon stedelijk vervoer zijn prioriteiten van het cohesiebeleid (2007-2013). In de strategische richtsnoeren van de Gemeenschap voor het cohesiebeleid wordt beklemtoond dat ondernemingen in eco-innovatie moeten investeren om in de toekomst een sterke positie uit te bouwen³⁶;

- het LIFE-programma

Het LIFE-milieuprogramma heeft sinds 1992 ongeveer 2750 innoverende proefprojecten gefinancierd, met een totale investering van meer dan 2,6 miljard euro. Ongeveer twee derde van dit investeringsbedrag was bestemd ter ondersteuning van projecten die tot doel hadden milieutechnologieën te bevorderen³⁷.

---

³⁵ Richtlijn 92/75/EG en 2005/32/EG

³⁶ Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad en Beschikking 2006/702/EG van de Raad.

³⁷ ec.europa.eu/environment/life.

Marktgebaseerde instrumenten

De Commissie heeft onlangs een groenboek opgesteld over marktgebaseerde instrumenten³⁸. Daarin worden kosteneffectieve instrumenten besproken (zoals belastingen op het gebruik van energie, op het vervoer en op andere bronnen van verontreiniging en een breder gebruik van emissiehandelsregelingen) die kunnen worden gebruikt bovenop regelgeving en financiële stimulansen. Het groenboek heeft tot doel het debat aan te zwengelen over het gebruik van deze instrumenten op nationaal en Gemeenschapsniveau.

Evaluatie van de richtsnoeren inzake staatssteun

De communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie is onlangs aangenomen. Daarin zijn de voorwaarden vastgelegd waaronder de lidstaten staatssteun mogen geven ten behoeve van onderzoek, ontwikkeling en innovatie. In de kaderrichtlijn wordt specifiek verwezen naar eco-innovatie³⁹. Er zijn ook richtsnoeren aangenomen inzake staatssteun ter ondersteuning van risicokapitaal voor kleine en middelgrote ondernemingen. Voorts is er momenteel een evaluatie aan de gang van de richtsnoeren betreffende staatssteun voor milieuprojecten. Daarbij zal ook worden nagedacht over de voorwaarden voor overheidssteun voor bedrijven die willen investeren in milieutechnologieën.

Groen aankoopbeleid

Een aantal lidstaten is begonnen met de tenuitvoerlegging van actieplannen inzake groene overheidsopdrachten, terwijl andere nog aan de voorbereiding werken. Het Handboek inzake groene overheidsopdrachten wordt wijd verspreid. Op een nieuwe website worden goede praktijken en nationale groene aanbestedingsstrategieën bekendgemaakt. Er wordt momenteel gewerkt aan een op het internet gebaseerde toolkit met juridisch en financieel advies voor ambtenaren die overheidsopdrachten plaatsen⁴⁰.

Bewustmaking

Op een nieuwe ETAP-website en in een nieuwsbrief wordt informatie gegeven over de actualiteit en over beleidsontwikkelingen en veelbelovende praktijken in de lidstaten en worden diverse voorbeelden van eco-innovaties belicht⁴¹.

3.3. ACTIE IN MONDIAAL PERSECTIEF

Financieringsmiddelen wereldwijd

Het thematisch programma van de EU voor het milieu en een duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen⁴² heeft betrekking op de inachtneming van milieunormen, duurzame consumptie en productie en bevordering van milieutechnologieën. Het Wereldfonds voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie⁴³ zal startkapitaal verstrekken voor projecten voor duurzame energie in verschillende regio's. De EIB en de Commissie onderzoeken momenteel

---

³⁸ COM(2007) 140 def.

³⁹ ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/rdi_en.pdf.

⁴⁰ Zie <http://EG.europa.eu/environment/gpp>.

⁴¹ ec.europa.eu/environment/etap.

⁴² ec.europa.eu/development/body/theme/environment/ENRTP.htm.

⁴³ COM(2006) 583 def.

hoe zij in dit kader kunnen samenwerken. De Climate Change Financing Facility (CCFF) van de EIB zal wereldwijd ook zorgen voor enige vorm van projectfinanciering.

Verantwoorde investeringen en handel

In de context van het WTO-overleg inzake multilaterale liberalisering van de handel (de Doha-ontwikkelingsronde) stond de Commissie vooraan in de strijd voor een vermindering of afschaffing van tarieven, alsook voor de afschaffing van non-tarifaire handelsbelemmeringen en de bevordering van de handel in milieugoederen, -technologieën en -diensten. De Commissie beraadt zich ook over de mogelijkheid van versnelde vooruitgang op deze gebieden binnen de regionale handelsovereenkomsten waarover zij de komende jaren zal onderhandelen met belangrijke handelspartners, voornamelijk in Azië.

3.4. COÖRDINATIE

Veelbelovende praktijken uitwisselen: de nationale ETAP-stappenplannen

Eenentwintig lidstaten plus Noorwegen hebben reeds stappenplannen voor de tenuitvoerlegging van het ETAP opgesteld. Die zijn publiek beschikbaar en vertegenwoordigen een omvangrijk pakket aan kennis inzake programma's, stelsels en voorbeelden van veelbelovende praktijken in de lidstaten⁴⁴. Uit een analyse van de stappenplannen blijkt dat bepaalde lidstaten diverse veelbelovende stelsels hebben ingevoerd en dat daarop kan worden voortgebouwd en ervan kan worden geleerd in het geheel van de EU (zie bijlage). Enkele voorbeelden zijn:

- het Duitse tariefstelsel voor levering door kleinschalige producenten aan het elektriciteitsnet is zeer belangrijk geweest om het gebruik van hernieuwbare energiebronnen te stimuleren; een aantal lidstaten heeft soortgelijke tariefstelsels ingevoerd;
- overeenkomstig een Italiaanse nationale verordening moet ten minste 30% van de door overheidsdiensten aangekochte goederen van gerecycleerde oorsprong zijn;
- Spanje's nationale en regionale beleidsplannen hebben via diverse gecoördineerde maatregelen een spoorslag gegeven aan de ontwikkeling van zonne-energie;
- het National Industrial Symbiosis Programme van het VK heeft tot doel jaarlijks 1 miljoen ton afval per regio te besparen, dankzij een systeem van bemiddeling tussen afvalproducerende en afvalgebruikende ondernemingen;
- er bestaan diverse financiële stelsels om eco-innovatie te bevorderen, onder meer in Nederland, Denemarken, Finland en Zweden.

Deelname van betrokken partijen: het Forum voor eco-innovatie

Het Forum voor eco-innovatie levert een platform waar de betrokken partijen samen kunnen komen, netwerken kunnen uitbouwen en toekomstige actie kunnen voorstellen. De eerste bijeenkomst van het Forum vond plaats in Poznan, Polen. Het thema van het eerste Forum

---

⁴⁴ ec.europa.eu/environment/etap/roadmaps_en.htm.

was "Financiering van eco-innovatie". Het Forum zal om het half jaar plaatsvinden over relevante thema's⁴⁵.

4. PROBLEMEN EN PRIORITEITEN VOOR DE TOEKOMST

Een grotere verspreiding – De vraag doen toenemen

Om daadwerkelijk en op de vereiste schaal het verschil te maken, moet eco-innovatie doordringen in alle ondernemingen en industrietakken. Om significante baten mogelijk te maken, moet het tempo waarin milieutechnologieën ontplooid en algemeen benut worden, aanzienlijk toenemen. Er kunnen grote milieubaten worden gerealiseerd door een bredere verspreiding van de reeds op de markt geïntroduceerde milieutechnologieën, die echter te lang nicheproducten zijn gebleven. Een voorbeeld daarvan is de energie-efficiënte lamp, die nog altijd slechts goed is voor minder dan 3% van de Europese markt van alle lampen⁴⁶. ***Er moeten nieuwe stimulansen worden ingebouwd om de verspreiding en benutting van eco-innovaties op grote schaal te bevorderen.***

In het Aho-verslag inzake de totstandbrenging van een innoverend Europa⁴⁷, de recente mededeling betreffende innovatie⁴⁸ en andere rapporten⁴⁹ wordt erop aangedrongen van "**demand pull**" gebruik te maken om innovatie te bevorderen. Ook "leidende markten" kunnen de vraag in een hogere versnelling brengen^{50 51}. Een analyse van de nationale ETAP-stappenplannen (zie bijlage) wijst uit dat in bijna alle lidstaten op systematische wijze O&O-activiteiten op het gebied van milieutechnologieën worden uitgevoerd, maar dat het beleid om de vraag aan te zwengelen niet overal even sterk is ontwikkeld.

Er moet een systematische en gecoördineerde activiteit aan de vraagzijde worden ontwikkeld. Een groen aankoopbeleid, marktgebaseerde instrumenten, financiële steun voor ondernemingen die overstappen op groene technologieën en bewustwordingsacties voor ondernemingen en het grote publiek moeten worden geïntensifieerd. Deze acties kunnen de vraag doen toenemen op zowel Europees als lidstaatniveau en kunnen ertoe bijdragen dat milieutechnologieën en –producten mainstream worden.

De Commissie en de lidstaten moeten actief de hieronder genoemde ETAP-acties ondersteunen en intensifiëren, die op een systematische en gecoördineerde wijze de vraag kunnen stimuleren⁵².

4.1. Voortzetten van het groene aankoopbeleid

Overheidsopdrachten verschillen qua aard aanzienlijk van het aankoopbeleid in de particuliere sector, maar beide kunnen van doorslaggevend belang zijn bij de beïnvloeding van het aankoopgedrag en de verspreiding van invloed.

---

⁴⁵ ec.europa.eu/environment/etap/forum_en.htm.

⁴⁶ *Residential Lighting Consumption and Saving Potential in the Enlarged EU*, GCO (2006).

⁴⁷ *Creating an Innovative Europe*. Europese Commissie, EUR22005 (2006).

⁴⁸ COM(2006) 502 def.

⁴⁹ A Will to Compete: a competitive, clean and clever Europe (2006).

⁵⁰ European Competitiveness Report. SEC(2006) 1467/2.

⁵¹ Raad Concurrentievermogen, 15717/06, december 2006.

⁵² Op basis van de resultaten van het groenboek inzake marktgebaseerde instrumenten kunnen verdere acties worden ondernomen.

- Overheidsopdrachten zijn goed voor ongeveer 16% van het BBP van de EU. Er is reeds veel werk verricht en nu moet de praktische toepassing volgen in geheel Europa.
- Aankoopopdrachten in de particuliere sector zijn ook belangrijk, hoewel die niet worden beheerst door een reeks algemene regels. Grote ondernemingen beïnvloeden hun keten van leveranciers en plaatsen daar hun opdrachten.
- **Actie:** voortbouwen op de gelegde grondslagen en versnellen van het groene aankoopbeleid. Verspreiding van model-aanbestedingsspecificaties. Voorbereiding van een mededeling over overheidsopdrachten in 2007, vaststelling van *streefcijfers* (op basis van vrijwilligheid) en uitwerking van richtsnoeren inzake indicatoren en benchmarking.
- **Actie:** EG, lidstaten en relevante belanghebbenden ontwikkelen strategieën voor aankoopopdrachten in de particuliere sector.

4.2. Aantrekken van investeringen

De financiële sector (banken, verzekeringen, pensioenfondsen, investeerders) kan een grotere rol spelen bij het stimuleren van ondernemingen en industrietakken om milieutechnologieën in te voeren. Belangrijke stappen in die richting zijn de eco-innovatiefocus van het cohesiebeleid, de EIB- en EIF-initiatieven en de uitvoering van het kaderprogramma inzake concurrentievermogen en innovatie. De acties die erop gericht zijn goede praktijken uit te wisselen en de belangrijkste Europese en internationale financiële instellingen bij de zaak te betrekken, kunnen worden versterkt.

- **Actie:** gebruik maken van de financiële instrumenten van de EU. De financiële middelen van de Gemeenschap benutten om een groter aantal financiële verbintenissen te bevorderen. Bijeenbrengen van de voornaamste financiële instellingen. Bevorderen van richtsnoeren en streefcijfers voor investeringen op het gebied van eco-innovatie.

4.3. Invoeren van systemen voor technologieverificatie en prestatiedoelstellingen

Normen kunnen prestatieniveaus vaststellen en zekerheid bieden in de markt. Verificatiesystemen maken een betrouwbare meting van de milieuprestaties in de markt mogelijk. Door prestatiedoelstellingen voor productgroepen vast te leggen, kunnen de milieuprestaties daarvan verbeteren. Er kunnen schaalvoordelen worden bereikt wanneer systemen voor prestatiedoelstellingen producten in een hele sector vooruitstuwten. Momenteel wordt nagedacht over nuttige kruisverbanden tussen het systeem voor prestatiedoelstellingen en het milieukeurstelsel. Het moet mogelijk zijn de huidige criteria voor de milieu-etikettering van producten en diensten, zoals de milieukeur, het energiekeurmerk en het 'Energy Star'-stelsel, te versterken en vóór te blijven op de internationale ontwikkelingen op het gebied van soortgelijke stelsels.

- **Actie:** afronden van studies met het oog op de invoering van systemen voor technologieverificatie en prestatiedoelstellingen. Proefprojecten opzetten en voltooien. Onderzoeken van kruisverbanden met het milieukeurstelsel. Voorbereiden van wetgevingsvoorstellen voor systemen voor milieutechnologieverificatie (2008) en informatieverstrekking over prestatiedoelstellingen (2008).

Herziening en verstrakking van de huidige etiketteringsregelingen. Vóór blijven op internationale stelsels.

4.4. Voortbouwen op veelbelovende praktijken van lidstaten

Uit de nationale ETAP-stappenplannen blijkt duidelijk dat er verscheidene veelbelovende beleidslijnen met het oog op de bevordering van eco-innovatie worden ingevoerd. Dat biedt een goede gelegenheid om te leren van en voort te bouwen op die praktijken, met name die welke de vraag doen toenemen. Een manier om *eco-innovatiebeleidspraktijken bekend te maken* is de doeltreffendste nationale stelsels te benchmarken en te verspreiden. Op die manier kunnen de lidstaten leren van dergelijke stelsels en kunnen zij die aanpassen aan hun eigen situatie om zo een multiplicatoreffect in geheel Europa te bewerkstelligen.

- **Actie:** in 2007 een eerste fase ingaan waarin de lidstaten bepaalde beste praktijken voorstellen en ervaringen uitwisselen. Uitwerking van regels voor de tenuitvoerlegging van een volledig stelsel in 2008.

4.5. Focussen op sectoren waarin snelle vooruitgang mogelijk is

Op korte termijn kan er veel vooruitgang worden geboekt door zich te concentreren *op sectoren* waarin snel grote milieubaten kunnen worden verwezenlijkt (de strategie van het "laag hangend fruit"). Dit houdt een focus in op die sectoren waarin eco-innovaties, milieutechnologieën en verbeterde producten, processen en diensten grote milieubaten kunnen opleveren. Dergelijke sectoren zijn:

- gebouwen;
- levensmiddelen en dranken;
- particulier vervoer;
- recyclings- en afvalwaterindustrieën.

Studies tonen aan dat de milieueffecten van producten het hoogst zijn in de eerste drie genoemde sectoren⁵³. Andere studies wijzen uit dat deze sectoren ook een potentieel voor duurzame groei bieden⁵⁴. Duurzaam bouwen is nu bijvoorbeeld de focus van een gezamenlijk lidstaatinitiatief⁵⁵.

De instrumenten van onderzoeksfinanciering, groen aankoopbeleid, prestatienormen, financiering, veelbelovende nationale praktijken en optimalisering van het regelgevingskader kunnen worden gehanteerd om eco-innovatie in deze sectoren te bevorderen. Het is ook mogelijk om deze instrumenten te gebruiken voor de afbakening van *leidende markten*, zoals vermeld in de mededeling van de Commissie over innovatie, waarin eco-innovatie een rol kan spelen.

---

⁵³ Environmental Impact of Products (EIPRO) en IMPRO zoeken naar manieren om deze effecten te verminderen. De studies zijn gebaseerd op levenscyclusanalyses; zo behoren tot "Gebouwen": nieuwbouw, onderhoud, reparaties en afbraak. Hier wordt de term "Gebouwen" gebruikt in plaats van "Woningen". Daaronder vallen: meubilering, huishoudapparaten en energie voor verwarming en warm water.

⁵⁴ www.popa-ctda.net; www.ectp.org.

⁵⁵ www.ukswedensustainability.org.

- **Actie:** vanaf 2007 een aantal belangrijke sectoren selecteren waarin EU-technologie en –producten wereldwijd een voortrekkersrol kunnen spelen, hetgeen grote baten op economisch en milieugebied kan opleveren.

Ontwikkeling van ondersteunende maatregelen

Bovenop de vijf acties om de vraag te bevorderen, zijn ook ondersteunende maatregelen van meer algemene aard vereist.

4.6. Zorgen voor een bron van strategische kennis inzake eco-innovatie

Er bestaat een reële behoefte aan betrouwbare analyses van trends op het gebied van eco-innovatie. Door op een snelle wijze voor Europese publieke instanties, relevante ondernemingen en financiers *strategische kennis* samen te brengen en beschikbaar te maken, kunnen groei en investeringen worden ondersteund⁵⁶. De diensten van de Commissie zijn bezig met een analyse van de wijze waarop dergelijke kennis doelmatig kan worden vergaard, gesynthetiseerd en gedeeld; zij onderzoeken met name de mogelijkheid van een in een netwerk georganiseerd observatorium inzake eco-innovatie, dat zou voortbouwen op een reeks bestaande projecten en netwerken en waarin enkele van de belangrijkste observatieinstanties van geheel Europa kunnen worden samengebracht.

- **Actie:** zorgen voor een bron van strategische kennis inzake eco-innovatie die relevante statistieken kan verschaffen, opkomende trends kan aangeven en kan wijzen op mondiale kansen voor de bedrijfswereld.

4.7. Bevorderen van bewustwording en actieve deelname

Een belangrijk aspect van de bewustmaking is de bevordering van een actieve deelname van consumenten en ondernemingen. De oprichting van een Europees Forum voor eco-innovatie is slechts een kleine stap in die richting. Soortgelijke activiteiten moeten worden uitgevoerd op regionaal, nationaal en internationaal niveau.

- **Actie:** in het kader van LIFE+ acties opzetten samen met de lidstaten. Versterking van de communicatie op EG-niveau. Voortgaan met de werkzaamheden van het Europees Forum en versterking van de deelname. Bevordering van eco-innovatie op internationaal niveau.

4.8. Kanaliseren en bruikbaar maken van onderzoek

De resultaten kunnen worden geoptimaliseerd door onderzoek in het raam van het zevende kaderprogramma verder te kanaliseren en bruikbaar te maken, door synergieën tussen onderzoeksthema's tot stand te brengen en via technologieplatforms, opkomende leidende markten en regulering. Onderzoek op het stuk van de methodologie van technologie-evaluatie kan ook bijdragen tot een verbetering van de toekomstige verificatie- en standaardiserings-systemen. Ten slotte kan het onderzoek inzake milieutechnologieën op internationaal niveau worden bevorderd.

---

⁵⁶ Het ICT-observatorium biedt een soortgelijke dienstverlening: www.eito.com.

- **Actie:** kanalisering van toekomstige onderzoeksthema's (2007-2013) gebaseerd op de ETAP-prioriteiten en de toekomstige leidende markten waarin eco-innovatie een grote rol speelt.

5. SAMENVATTING EN PRIORITAIRE ACTIES VOOR DE TOEKOMST

Er is veel vooruitgang geboekt, maar er moet nog veel meer gebeuren. Om een antwoord te bieden op onze mondiale milieu-uitdagingen, ervoor te zorgen dat eco-innovatie grootschalige milieubaten en economische voordelen oplevert en Europa in staat te stellen de opkomende kansen te grijpen, ***moeten alle activiteiten in een hogere versnelling komen en op grotere schaal worden uitgevoerd, met daarbij een veel grotere klemtoon op de vraag.*** Samenvattend volgen hier de 5 centrale acties die de vraag moeten doen toenemen en de 3 ondersteunende maatregelen:

DE VRAAG DOEN TOENEMEN:

- voortzetten van het groene aankoopbeleid;
- aantrekken van meer investeringen;
- invoeren van systemen voor technologieverificatie en prestatiedoelstellingen;
- voortbouwen op veelbelovende praktijken van de lidstaten
- focussen op sectoren waarin snelle vooruitgang mogelijk is.

ONDERSTEUNENDE MAATREGELEN:

- zorgen voor een bron van strategische kennis inzake eco-innovatie;
- bevorderen van bewustwording en actieve deelname;
- kanaliseren en bruikbaar maken van onderzoek.